

# Les Coves i la crisi del barroc (1592-1703): anàlisi demogràfica

Josep-Antoni Domingo i Borràs

Després d'haver estat publicada i examinada la documentació relativa als veïnatsges de la vila, passarem a fer una aproximació a l'evolució demogràfica a la llarga del segment cronològic marcat. Ens servirem per a la qual anàlisi de les dades que ja coneixem de 1603, 1616 i 1646, i afegirem a elles els recomptes publicats en 1994 pel professor J.S. Bernat i Martí al seu estudi "Crecimiento de la población valenciana (1609-1857)", en concret prendrem les relatives a 1609 -l'anomenada relació de Caraçena-, la Pragmàtica de 1692 i el veïnatge de Campoflorido de 1712. Pensem així doncs que amb aquestes sis fonts d'informació, degudament ordenades, hom permet una visió bastant suficient de l'excurs de la població covarxina durant el segle XVII.

A manca d'altres fonts d'informació més detallades i valuoses com són els registres parroquials dels *Quinque libri*, destruïts o perduts a la nostra vila, la present anàlisi la resoldrem en base als veïnatsges que posseïm. Per tenir una millor percepció d'aquesta evolució hem volgut comparar-la amb les xifres referides a les altres viles i llocs que hi eren dins d'un espai que aleshores encara era ben definit, -tot i que ja s'hi manifestaven els primers símptomes de crisi fragmentària per disgregació en la delegació de la jurisdicció senyorial-, el marc territorial de la Comanda Major, tal com al·legava en 1616 i 1618 el síndic de les Coves en els processos contra el lloctinent del Comanador (Arxiu del Regne de València, Clero, lligall 901, caixa 2371/72): "...que la dita vila de les Coves continua y ordinàriament és estada de temps immemorial a esta part, y de present és la vila més principal y cap de tota la Comanda Major de la religió de Montesa...", precisant a més "...que la dita vila és cap de totes les viles de la Comanda Major de Montesa i Tinença de aquella, totes les quals set viles han fet y fan hun cos, de les quals com dit

és la dita vila és lo cap, y així per a tota la dita Tinença y viles de aquella...".

Hem d'advertir prèviament al lector sobre dos aspectes bàsics: que les dades de població contingudes a les fonts deuen considerar-se com merament aproximatives i que aquestes es refereixen a veïns, als quals aplicarem el coeficient 4 per obtenir el nombre d'habitants.

Q-1: POBLACIÓ DE LES COVES

Anys	Veïns	Habts.	%
1600			
1603	144	576	100
1609	138	552	95,8
1616	124	496	86,1
1646	128	512	88,8
1692	118	472	81,9
1712	110	440	76,3
1720			

En analitzar la població absoluta de les Coves (quadre 1) allò que més crida l'atenció és el lent però constant descens en el nombre d'habitants al llarg de tot el segle. Els 144 veïns, 576 habitants, constats al principi en 1603, han descendit en 1712 a només 110 veïns o 440 habitants, la qual cosa significa la pèrdua definitiva de gairebé una quarta part de la població inicial. Aquest saldo negatiu, a primer cop d'ull, és concordant i paral·lel amb l'excurs del conjunt de la població de la Comanda Major (quadre 3) que també experimenta una reducció en termes aproximats. Ara bé, hi ha matisacions a fer, sobretot amb les tendències seguides, així entre 1603 i 1646 (quadre 4), mentre la davallada de les Coves és constant, -cas també de la Torre d'en Domènech-, els demés pobles, -Albocàsser, Tírig, Salzedella, Vilanova i Serratella-, experimentaren una lleu pujada en 1609, fruit encara de l'onada expansiva de finals del XVI, i arran d'aquí iniciaren els descens, però entre 1646 i 1712 mentre que el descens covarxí serà contin-

uat, -ara tot parell amb la Salzedella-, la resta dels pobles de la contrada en 1692 ja havien canviat la tendència cap al creixement que continuaria fins al 1712. Aquesta evolució global seguida per la Comanda Major, encara que un poc retardada en la represa, comparada amb la seguida per la resta de les comarques del País Valencià, encaixa dins d'uns paràmetres de normalitat, però allò que resulta altament discordant és la caiguda constant i manca absoluta de recuperació de la població de les Coves. És una, de segur la més important, de les clares manifestacions de la crisi del barroc. Ens podem preguntar, què ho va causar?. Per resposta pensarem què, a més dels aspectes generals de la crisi que va afectar el terç central del XVII (expulsió dels moriscos i llurs conseqüències, epidèmies mortíferes, anys de collites dolentes, davallada del consum, deteriorament de la xarxa mercantil, bandolerisme, guerres, etc...), caldria afegir alguns trets específics que incidiren directament i de prop sobre les Coves, tals com l'agrariisme creixent a la llarga del segle amb un cert abandonament o caiguda d'activitats ramaderes, manufactureres i de serveis (hostalers i de tragineria); l'absentisme residencial del Comanador Major, que va comportar la fragmentació de la Comanda en territoris minúsculs administrats pels lloctinents privant així la vila de tot un petit món de clientela, dependents i servidors; les tensions socials originades per la prepotència dels grups vilatans en ocupar els càrrecs públics gairebé despòticament, així com la caiguda en importància del camí reial com ruta de comunicació cap a l'interior.

Q-2: POBRESA A LES COVES

	V	H	%
1529	8	32	7
1603	12	48	8,5
1646	22	88	17,1